LIBRIS | We know books

JULES VERNE

OCOLUL PĂMÂNTULUI ÎN OPTZECI DE ZILE

Ilustrații de MM. de Neuville, L. Benett și G. Roux

Traducere de Cornelia Marinescu

LITERA
București

LIBRIS | We know books

CUPRINS

Capitolul 1. *În care Phileas Fogg și Passepartout se acceptă reciproc, unul ca stăpân, și celălalt ca servitor.* 5
Capitolul 2. *În care Passepartout este convins că și-a găsit idealul.* 11
Capitolul 3. *În care are loc o discuție ce ar putea să-l coste scump pe Phileas Fogg.* 16
Capitolul 4. *În care Phileas Fogg îl uluiește pe servitorul său, Passepartout.* 24
Capitolul 5. *În care la bursă apare un sortiment nou de fonduri* 29
Capitolul 6. *În care detectivul Fix trădează o foarte firească nerăbdare.* 33
Capitolul 7. *Care demonstrează încă o dată cât de inutile sunt pașapoartele, ca sprijin în munca detectivilor.* 39
Capitolul 8. *În care Passepartout spune mai multe decât ar fi, poate, prudent.* 42
Capitolul 9. *În care Marea Roșie și Oceanul Indian se dovedesc prielnice planurilor lui Phileas Fogg.* 47
Capitolul 10. *În care Passepartout e foarte fericit să scape, chiar și fără pantofi.* 54
Capitolul 11. *În care Phileas Fogg face rost de un ciudat mijloc de transport, la un preț uriaș.* 61
Capitolul 12. *În care Phileas Fogg și tovarășii lui se aventurează prin pădurile Indiei și ce rezultă de aici.* 71
Capitolul 13. *În care Passepartout primește încă o dovadă că soarta îi favorizează pe cei bravi.* 79
Capitolul 14. *În care Phileas Fogg călătorește de-a lungul frumoasei văi a Gangelui, fără să-i treacă prin cap să o admire.* 87
Capitolul 15. *În care geanta cu bancnote mai deșartă alte câteva mii de lire.* 94
Capitolul 16. *În care Fix pare să nu înțeleagă câtuși de puțin ceea ce i se spune.* 100
Capitolul 17. *În care se arată ce s-a întâmplat în timpul călătoriei de la Singapore la Hong Kong.* 106

LIBRIS | We know books

Capitolul 18. *În care Phileas Fogg, Passepartout și Fix își văd separat de treburile lor.* *113*
Capitolul 19. *În care Passepartout devine prea interesat de stăpânul lui și care este rezultatul.* *119*
Capitolul 20. *În care Fix dă nas în nas cu Phileas Fogg.* *128*
Capitolul 21. *În care căpitanul de pe Tankadere riscă serios să piardă recompensa de două sute de lire.* *135*
Capitolul 22. *În care Passepartout află că, până și la antipozi, este avantajos să ai ceva bani în buzunar.* *144*
Capitolul 23. *În care nasul lui Passepartout devine scandalos de lung.* *151*
Capitolul 24. *În care domnul Fogg și tovarășii săi traversează Oceanul Pacific.* *160*
Capitolul 25. *În care se face o scurtă prezentare a orașului San Francisco.* *166*
Capitolul 26. *În care Phileas Fogg și compania iau trenul expres al Căii Ferate Pacific.* *174*
Capitolul 27. *În care Passepartout urmează un curs despre istoria mormonilor, cu o viteză de treizeci de kilometri pe oră.* *180*
Capitolul 28. *În care Passepartout nu reușește să-i facă pe ceilalți să asculte vocea rațiunii.* *188*
Capitolul 29. *În care sunt povestite anumite incidente ce nu se petrec decât pe căile ferate americane.* *197*
Capitolul 30. *În care Phileas Fogg își face pur și simplu datoria.* *207*
Capitolul 31. *În care detectivul Fix ia foarte în serios interesele lui Phileas Fogg.* *215*
Capitolul 32. *În care Phileas Fogg se ia la trântă dreaptă cu ghinionul.* *222*
Capitolul 33. *În care Phileas Fogg se ridică la înălțimea situației.* *226*
Capitolul 34. *În care Phileas Fogg ajunge în sfârșit la Londra.* *236*
Capitolul 35. *În care Phileas Fogg nu trebuie să-i dea de două ori lui Passepartout aceleași ordine.* *239*
Capitolul 36. *În care numele lui Phileas Fogg este din nou la valoarea de piață premium.* *245*
Capitolul 37. *În care se arată că Phileas Fogg nu a câștigat nimic din călătoria sa în jurul lumii, în afară de fericire.* *250*

LIBRIS | We know books

CAPITOLUL 1

ÎN CARE PHILEAS FOGG ȘI PASSEPARTOUT SE ACCEPTĂ RECIPROC, UNUL CA STĂPÂN, ȘI CELĂLALT CA SERVITOR.

În anul 1872, casa de pe Saville Row numărul 7, clădirea Burlington Gardens, în care murise Sheridan în 1814[1], era locuită de domnul Phileas Fogg, unul dintre membrii cei mai remarcabili ai Reform Club din Londra. Personaj enigmatic, despre care nu se știau prea multe în afară de faptul că era un bărbat elegant și unul dintre cei mai chipeși din înalta societate londoneză, domnul Fogg evita să atragă atenția asupra persoanei sale. Lumea zicea că seamănă cu Byron – sau cel puțin că are un cap byronian; spre deosebire de poet, el era un Byron calm, cu favoriți, care ar fi putut să trăiască și o mie de ani fără să dea semne că ar îmbătrâni.

Phileas Fogg era sigur englez, deși poate nu chiar din Londra. Nu fusese văzut niciodată la Bursă, nici la vreo bancă sau pe la casieriile din oraș; nu era proprietarul vreuneia dintre corăbiile care acostau în docurile Londrei; nu deținea nici vreo funcție publică, nu fusese niciodată înscris la vreuna dintre asociațiile de drept din Londra – Temple, Lincoln's Inn ori Gray's Inn[2]; vocea lui nu fusese niciodată auzită la Curtea de Arbitraj sau la Curtea de Conturi, la Curtea Superioară de Justiție ori pe la tribunalele ecleziastice. În mod sigur nu

[1] Două neconcordanțe din partea autorului – dramaturgul și poetul irlandez Richard Sheridan (1751–1816) a locuit, de fapt, la nr. 14 și a murit doi ani mai târziu decât data menționată de Jules Verne. (n. tr.)

[2] Asociații londoneze destinate avocaților pledanți din Anglia și Țara Galilor (n. tr.)

LIBRIS | Jules Verne | We know books

era vreun fabricant; nici negustor sau moșier. Numele lui nu era cunoscut în cercurile societăților științifice sau savante și nu participase niciodată la dezbaterile erudite de la Institutul Regal, Institutul Londonez, Asociația Artizanilor sau Institutul pentru Artă și Știință. De fapt, nu aparținea niciuneia dintre numeroasele societăți care împânzesc capitala engleză, de la Societatea Corală la Societatea Entomologilor, care a fost înființată cu scopul principal de a extermina insectele dăunătoare.

Phileas Fogg era doar membru al Reform Club, și cu asta basta.

Modul în care fusese acceptat în acest club exclusivist a fost unul foarte simplu.

Domnul Fogg fusese recomandat de Banca Barings, unde avea un cont de credit fără limită. Cecurile lui erau onorate, de îndată și regulat, din contul său curent, bine alimentat întotdeauna.

Era Phileas Fogg bogat? Fără doar și poate. Dar nici măcar cei care îl cunoșteau foarte bine nu-și puteau închipui cum dobândise averea, iar domnul Fogg era ultimul căruia i-ai fi putut cere această informație. Nu era mână spartă, dar nici avar; ori de câte ori afla că e nevoie de bani pentru un scop nobil, ceva util sau o acțiune filantropică, îi oferea fără să stea pe gânduri și uneori chiar cu titlu anonim. Pe scurt, domnul Fogg era persoana cea mai discretă cu putință. Vorbea foarte puțin, ceea ce-l făcea să pară și mai misterios. Tabieturile sale zilnice erau ușor de observat, dar orice făcea semăna atât de mult cu ceea ce mai făcuse, încât îi scotea din minți pe curioși.

Era o persoană care călătorise mult? Așa s-ar fi zis, de vreme ce părea să știe foarte bine întreg mapamondul; nu exista niciun colțișor, oricât de izolat, pe care el să nu-l fi cunoscut îndeaproape. Adeseori corecta, în câteva vorbe atent alese, miile de ipoteze lansate de membrii clubului referitor la călători rătăciți, despre care nu se mai auzise nimic. El atrăgea atenția asupra probabilităților reale și părea să fie înzestrat cu un fel de clarviziune, pentru că foarte des evenimentele ulterioare îi adevereau previziunile. Călătorise probabil pretutindeni, cel puțin cu gândul.

Un lucru era cert – Phileas Fogg nu mai părăsise Londra de ani de zile. Aceia care aveau onoarea de a-l cunoaște mai bine decât restul lumii

LIBRIS | We know books

Phileas Fogg

LIBRIS | We know books
Jules Verne

declarau că nimeni nu ar putea susține că l-a văzut vreodată și în altă parte. Singurul mod în care își petrecea timpul era să citească ziarele și să joace whist. Whistul era un joc tăcut, la care câștiga adeseori și care se potrivea firii sale; dar câștigurile nu-i intrau niciodată în buzunar, ci erau rezervate fondului destinat acțiunilor caritabile. Domnul Fogg nu juca pentru câștig, ci doar de dragul jocului. Pentru el, jocul era o competiție, o luptă deloc simplă, dar, cu toate acestea, o luptă care nu presupunea mișcare sau efort fizic, fiind, așadar, pe gustul lui.

Nu se știa dacă Phileas Fogg avea soție sau copii, lucru obișnuit chiar și pentru cei mai cinstiți oameni, nici dacă avea rude sau prieteni apropiați, ceea ce, cu siguranță, era mai puțin obișnuit. Locuia de unul singur în casa din Saville Row, unde nimeni altcineva nu avea acces. Un singur slujitor îi era de ajuns. La club lua și prânzul, și cina, la ore stabilite matematic, în același salon, la aceeași masă, fără să se alăture celorlalți membri și fără să vină însoțit de vreun invitat; pleca apoi acasă, fix la miezul nopții, și se băga imediat în pat. Nu folosea niciodată camerele elegante pe care clubul le punea la dispoziția membrilor preferați. Din cele douăzeci și patru de ore ale unei zile, zece și le petrecea în Saville Row, fie dormind, fie făcându-și toaleta. Când se hotăra să facă o plimbare, pășea regulat pe pardoseala din mozaic a holului de la intrarea în club sau în galeria circulară, a cărei cupolă se sprijinea pe douăzeci de coloane din porfir, în stil ionic, și care era luminată de ferestre cu vitralii albastre. Când lua prânzul sau cina la club, toate resursele clubului – cămările și bucătăriile, răcitoarele cu pește sau cu produse lactate – îngrămădeau pe masa lui cele mai savuroase produse; era servit de chelnerii cei mai sobri, îmbrăcați în frac și încălțați în pantofi cu talpă din pâslă, care îi ofereau mâncarea în farfurii din porțelan scump, pe cele mai fine fețe de masă; vinul de Porto, vișinata sau vinul roșu cu scorțișoară îi erau aduse în cristalurile clubului, al căror model nu mai era de găsit niciunde; iar băuturile îi erau răcite cu gheața adusă, cu mare cheltuială, de pe lacurile Americii.

Dacă un astfel de trai se putea numi extravagant, atunci trebuie să recunoaștem că extravaganța nu e chiar așa de rea.

LIBRIS books

Casa din Saville Row, deloc somptuoasă, era totuși din cale-afară de confortabilă. Obiceiurile celui care o locuia erau de așa natură, încât nu-l solicitau prea mult pe acel unic servitor, dar Phileas Fogg îi cerea acestuia să fie aproape inuman de prompt și de precis. Chiar azi, 2 octombrie, îl concediase pe James Forster, pentru că tânărul ghinionist îi adusese apa pentru ras la 28,8° Celsius, în loc de 30°. Acum îl aștepta pe succesorul acestuia, care trebuia să sosească acasă la Fogg între orele 11.00 și 11.30.

*

Phileas Fogg stătea țeapăn în fotoliu, cu picioarele lipite ca un soldat la paradă, cu palmele așezate pe genunchi, trunchiul drept și bărbia săltată. Privea fix la limbile unei pendule, un mecanism complicat care arăta orele, minutele, secundele, ziua, luna și anul. După obiceiul său zilnic, exact la 11.30 domnul Fogg avea să părăsească Saville Row și să pornească spre Reform Club.

Chiar în clipa aceea, la ușa micului salon se auzi un ciocănit, iar în prag reapăru James Forster, servitorul concediat.

– Noul servitor, zise el.

Din spatele lui apăru un tânăr de vreo treizeci de ani, care se înclină.

– Dacă nu mă înșel, ești francez și te cheamă John? îl întrebă Phileas Fogg.

– Jean, *monsieur*, cu voia dumneavoastră, răspunse noul sosit. Jean Passepartout[1], o poreclă care mi se potrivește, pentru că am talentul natural de a trece de la o ocupație la alta. Aș zice că sunt un om cinstit, *monsieur*, dar, ca să vorbesc pe șleau, am încercat mai multe meserii. Am fost cântăreț ambulant, acrobat la circ, unde făceam salturi ca Léotard[2], și am dansat pe sârmă, ca Blondin[3]. Pe urmă, am ajuns profesor de gimnastică, pentru a-mi folosi mai bine talentele, iar după aceea am fost

[1] Care răzbate peste tot (în lb. fr.) (n. tr.)

[2] Jules Léotard (1838–1870) – acrobat francez care a practicat pentru prima dată saltul între două trapeze (n. tr.)

[3] Jean François Gravelet-Blondin (1824–1897) – acrobat francez specializat în mersul pe sârmă (n. tr.)

LIBRIS | We know Jules Verne books

sergent-pompier în Paris și am participat la multe incendii mari. Am plecat din Franța acum cinci ani și, pentru că doream să gust din plăcerile vieții de servitor, m-am angajat ca valet aici, în Anglia. Eram fără slujbă și, aflând că *monsieur* Phileas Fogg este cel mai punctual și mai liniștit gentleman din Regatul Unit, am venit la *monsieur* în speranța că voi putea duce alături de el un trai liniștit, ba chiar să uit de numele de Passepartout.

– Numele Passepartout îmi convine de minune, răspunse domnul Fogg. Mi-ai fost recomandat cu căldură. Am aflat lucruri bune despre tine. Îmi cunoști condițiile?

– Da, *monsieur*.

– Foarte bine! Cât este ceasul?

– Unsprezece și douăzeci și două de minute, răspunse Passepartout, scoțând din fundul buzunarului un ditamai ceasul din argint.

– Ești în urmă, îl contrazise domnul Fogg.

– Mă scuzați, *monsieur*, dar e cu neputință...

– Ești cu patru minute în urmă. Nu contează; e destul că am găsit eroarea. Ei, începând din acest moment, de astăzi, miercuri, 2 octombrie, ora unsprezece și douăzeci și nouă de minute a.m., ești angajat în serviciul meu.

Zicând acestea, Phileas Fogg se ridică în picioare, își luă cu un gest mecanic pălăria în mâna stângă și plecă, fără să mai scoată un cuvânt.

Passepartout auzi ușa de la intrare închizându-se o dată; era noul lui stăpân, care ieșea din casă. Apoi o auzi din nou; era James Forster, predecesorul lui Passepartout, care pleca la rândul său. Passepartout rămase singur în casa din Saville Row.

LIBRIS | We know books

CAPITOLUL 2

ÎN CARE PASSEPARTOUT ESTE CONVINS CĂ ȘI-A GĂSIT IDEALUL.

– Pe crucea mea, bombăni Passepartout, oarecum năuc, doar la Madame Tussaud am mai văzut figuri atât de pline de viață ca stăpânul meu!

În treacăt fie spus, „figurile" de la Madame Tussaud sunt din ceară și sunt cele mai vizitate din Londra; graiul este singurul lucru care le mai lipsește pentru deveni cu adevărat ființe vii.

În timpul scurtei întrevederi cu domnul Fogg, Passepartout îl cercetase cu atenție. Părea să fie un bărbat cam de patruzeci de ani, cu trăsături fine și frumoase și o statură înaltă, bine făcută. Avea părul blond, ca și favoriții, fruntea netedă, fără riduri pe la tâmple, iar tenul destul de palid. Dantura era perfectă. Expresia feței indica limpede ceea ce fizionomiștii numesc un „calm activ", o calitate a celor care mai degrabă acționează decât vorbesc. Calm, imperturbabil, cu privirea limpede, domnul Fogg părea tipul perfect al englezului cu sânge rece, pe care Angelica Kauffmann[1] l-a imortalizat cu atâta talent în pânzele ei. Văzut în diferite momente ale existenței sale zilnice, Fogg lăsa impresia că este perfect echilibrat și la fel de precis precum un cronometru marca Leroy. Într-adevăr, Phileas Fogg era întruchiparea preciziei, lucru dovedit până și de felul în care își mișca mâinile și picioarele; omul, la fel ca animalele, poate să-și exprime și cu ajutorul membrelor sentimentele care îl domină.

[1] Pictoriță austriacă de origine elvețiană (1741–1807) (n. tr.)

LIBRIS | We know Jules Verne books

Atât de riguros era, încât nu se grăbea niciodată, pregătit întotdeauna, la fel de chibzuit precum îi erau mersul și restul mișcărilor trupului. Niciodată nu făcea un pas în plus dacă nu era necesar și întotdeauna ajungea la destinație pe drumul cel mai scurt. Nu făcea gesturi inutile și nu fusese văzut vreodată într-o stare de agitație sau de neliniște. Era persoana cea mai lentă din lume, dar, cu toate acestea, ajungea întotdeauna la destinație exact la ținc.

Trăia singur și, ca să spunem așa, în afara oricăror relații sociale. Și întrucât îi era cunoscut că legile frecării fac parte din viața zilnică și că frecarea încetinește mișcarea, domnul Fogg nu-și freca niciodată coatele de nimeni.

În ce-l privește pe Passepartout, acesta era un adevărat parizian din Paris. De când își abandonase patria în favoarea Angliei și devenise valet, căutase în zadar un stăpân pe placul lui. Passepartout nu era nici pe departe genul de prost impertinent înfățișat de Molière, cu privirea obraznică și nasul pe sus; era un om cinstit, cu o înfățișare plăcută și buzele ușor proeminente. Avea o fire plăcută și binevoitoare și un cap rotund, așa cum oricui i-ar fi drag să vadă la un prieten. Avea ochii albaștri, fața rumenă și era corpolent, cu trupul bine clădit, musculos și cu o forță fizică bine dezvoltată de exercițiile practicate în tinerețe. Părul castaniu era oarecum încâlcit, căci, deși se spune că sculptorii Antichității cunoșteau optsprezece metode de a aranja buclele Minervei, Passepartout nu știa decât un singur fel de a și le pieptăna pe ale lui; cu un pieptăn cu dinții rari, din trei mișcări își încheia toaleta.

Ar fi pripit să anticipăm în ce fel avea să se potrivească firea veselă a lui Passepartout cu domnul Fogg. Nu se putea spune dacă noul servitor avea să se dovedească atât de metodic pe cât îi cerea stăpânul său. Doar experiența viitoare putea găsi răspuns la această întrebare. În tinerețe, Passepartout cam hoinărise, iar acum tânjea după repaus, dar până în momentul de față nu prea reușise să aibă parte de el, deși slujise deja în zece case englezești. Nu reușise să prindă rădăcini în niciuna dintre ele; constatase cu părere de rău că stăpânii lui, fără excepție, erau plini de toane și imprevizibili, într-o permanentă goană prin țară sau mereu în căutare de aventuri. Ultimul lui stăpân, tânărul lord Longferry, membru

LIBRIS | We know books

Jean Passepartout

al Parlamentului, era prea des adus acasă pe umeri de către polițiști, dimineața, după ce își petrecea nopțile prin tavernele din Haymarket. Passepartout, dornic să-l respecte pe gentlemanul pe care îl slujea, se hazardase să-l mustre cu blândețe pentru o astfel de purtare și, cum fapta sa nu fusese bine primită, plecase de unul singur. Auzind că domnul Phileas Fogg era în căutarea unui valet, că ducea o viață de neclintită regularitate și că nici nu călătorea, nici nu lipsea noaptea de acasă, Passepartout avu certitudinea că acesta era locul pe care îl căuta. Așa cum s-a văzut, venise, se prezentase și fusese acceptat.

LIBRIS | Jules Verne new books

La ora unsprezece și jumătate deci, Passepartout se trezi singur în casa de pe Saville Row. Începu să o inspecteze fără întârziere, cutreierând-o din pivniță până în pod. O casă așa de curată, de bine aranjată și de sobră îl încânta; i se părea că seamănă cu o cochilie de melc, iluminată și încălzită cu gaz, care era suficient pentru ambele scopuri. Când Passepartout ajunse la etajul al doilea, recunoscu pe dată odaia pe care urma să o ocupe și fu pe deplin mulțumit de ea. Sonerii electrice și tuburi acustice[1] asigurau comunicarea cu etajele inferioare; pe polița căminului se afla un ceas electric identic cu cel din dormitorul domnului Fogg, ambele bătând secunda exact în același moment.

– Asta e bine, o să fie perfect, zise Passepartout mai mult pentru sine.

Observă pe dată, atârnată deasupra ceasului, o pancartă care, cercetată mai de aproape, se dovedi a fi un program al treburilor zilnice din casă. Cuprindea toate sarcinile valetului, începând de la opt dimineața, exact ora la care se trezea Phileas Fogg, și până la unsprezece și jumătate, când pleca la club – tot ce avea de făcut, ceaiul cu pâine prăjită de la ora opt și douăzeci și trei de minute, apa pentru bărbierit de la nouă și treizeci și șapte de minute și toaleta de la zece fără douăzeci. De asemenea, era stabilit și prevăzut tot ceea ce era de făcut de la ora unsprezece și jumătate a.m. și până la miezul nopții, ora la care meticulosul gentleman se retrăgea la culcare.

Garderoba domnului Fogg era bogată și de un bun-gust ireproșabil. Fiecare pereche de pantaloni, haină sau vestă purta un număr care indica momentul din an și anotimpul când le venea vremea să iasă din uz; la fel se proceda și cu pantofii stăpânului. Pe scurt, casa din Saville Row – care fusese probabil un adevărat templu al dezordinii și al balamucului pe vremea ilustrului, dar desfrânatului Sheridan – întruchipa idealul de confort, intimitate și pedanterie. Nu exista un spațiu pentru birou sau cărți. Acestea nu i-ar fi fost de niciun folos domnului Fogg, căci la Reform Club avea la dispoziție două biblioteci, una cu literatură în general, iar cealaltă cu tratate de drept și politică. În dormitorul lui Fogg se afla un seif nu prea mare, construit astfel încât să reziste atât în fața

[1] Mijloc de transmitere a vocii, un fel de strămoș al interfonului (n. tr.)

LIBRIS | We know books

focului, cât și a hoților, dar Passepartout nu găsi nicăieri pistoale sau arme de vânătoare; totul trăda cel mai liniștit și mai pașnic stil de viață.

După ce examină cu atenție casa de sus până jos, Passepartout își frecă mâinile, chipul i se destinse într-un zâmbet larg și valetul zise vesel:

– Este exact ce voiam! Ei, o să ne înțelegem perfect, eu și *monsieur* Fogg! Ce gentleman de casă și cât e de ordonat! Un adevărat mecanism. Păi, nu mă deranjează să slujesc un mecanism.